

**Govern
de les Illes Balears**

Conselleria de Medi Ambient
i Mobilitat

**Govern
de les Illes Balears**

Conselleria
d'Educació i Cultura

Jornada sobre l'Educació Ambiental: Recursos i perspectives

23 de març de 2011

NOTES DE LA TAULA RODONA: “PERSPECTIVES DE L'EDUCACIÓ AMBIENTAL”

Participants:

JORDI ESCUDERO (CEIP Sant Bartomeu, Alaró)

JOAN ESTADES (SACE)

ANTÒNIA LLABRÉS (Servei de Gestió Forestal, IBANAT)

JAUME MUNAR (OGAS, UIB)

PERE SOBERATS (GRAM-lavola)

Moderador:

ALBERT CATALAN (Departament PAPE, UIB)

La taula rodona tingué lloc entre les 18:15 h i les 19:15 h de dijous 23 de març de 2011.

El moderador va començar presentant breument el tema general en torn del qual intervindrien els membres de la taula i, posteriorment, el públic assistent. A continuació va resumir el currículum dels ponents i les perspectives principals a partir de les quals, segon el seu parer, podrien abordar el tema proposat. Finalment, va proposar dues preguntes per orientar les intervencions i el debat.

Segons el moderador, algunes institucions, entitats i empreses desenvolupen bones pràctiques ambientals, adaptades a les seves necessitats o conveniència. En ocasions, ofereixen també recursos, generalment en funció, així mateix, de les seves necessitats, o de les seves possibilitats, o de l'oportunitat... (“això faig”, “això m'interessa”, “això puc oferir”...) D'altra banda, l'escola treballa, sovint, sense una visió global del que hauria de ser el ciutadà socioambientalment educat. Es treballa de forma fragmentària, anecdòtica, aprofitant les oportunitats... La imatge metafòrica que resumiria la situació és que a l'escola arriben peces de diversos puzzles, dels quals, a més, a vegades no en tenim el patró per construir-los. I, més encara, aquests models no els hem triat nosaltres.

Com a resultat d'aquesta situació, els recursos no són sempre els més adients o necessaris, ni les seves estratègies d'utilització són les més convenients, ni el model dins el qual treballam té, a vegades, prou coherència i continuïtat..

A partir d'aquest plantejament bàsic es proposen dues preguntes als ponents:

1.- Des del teu punt de vista, lligat al teu àmbit de treball , com creus que es podria racionalitzar i completar l'oferta de recursos d'EA a l'escola, de cara a aconseguir una ciutadania socioambientalment educada? Com aconseguir que sigui la demanda, i no l'oferta, el que guïi la generació de recursos?

2.- Des de la teva experiència, com es poden traslladar, en ambdós sentits, les bones pràctiques ambientals, les experiències innovadores, les iniciatives, etc. de qualitat que es generen, entre l'escola, d'una banda, i les empreses, la societat civil, les administracions, les entitats, les associacions, etc. de l'altra ?

*S'exposen a continuació, resumides, les anotacions realitzades arran de les diverses intervencions dels ponents i del públic assistent. **No es tracta de conclusions**, ja que no hi hagué temps de sotmetre-les a discussió i possible acord final dels assistents, sinó de simples notes, agrupades per camps, que pretenen deixar constància de les principals aportacions a un debat sobre el qual, sens dubte, convé seguir aprofundint. Per això, algunes d'aquestes anotacions poden resultar contradictòries o insuficients, o no coincidir exactament amb el que es digué. En tot cas és el/la lector/a qui ha d'acceptar o rebutjar aquestes idees, enriquint-les amb les seves pròpies reflexions i la seva experiència.*

Aquest document ha estat elaborat conjuntament pels cinc ponents i el moderador de la taula rodona.

NOTES

a) Sobre l'oferta

• Coordinació

- És necessari realitzar una oferta més adequada i acurada de recursos; també unificar accions entre aquells que ofereixen recursos a l'escola: augmentar-ne la coordinació.
- Seria bo poder comptar amb un centre de referència que pogués racionalitzar els recursos, organitzar l'oferta, etc.
- Ha d'existir una continuïtat alumnat-professorat-administració-empreses que fan EA, de cara a l'oferta a una escola que cal que sigui més innovadora.

• Innovació

- Generalment, la innovació va per davant de l'oferta de recursos que fa l'administració.

• Empreses i recursos d'EA

- L'oferta de recursos d'EA hauria d'anar avalada per una coherència ambiental en les actuacions per part d'aquells que n'ofereixen.
- Determinades empreses o entitats poden voler utilitzar l'oferta d'EA com a estratègia d'imatge, sovint contradictòria amb la seva actuació real. Cal disposar de criteris per evitar aquesta possible utilització.
- Existeixen també exemples de bones pràctiques ambientals a les empreses, especialment petites empreses, que cal aprofitar.
- Les empreses poden aportar suport, experiència, personal,... Cal millorar la comunicació amb les empreses, tant amb aquelles que ofereixen EA com amb les que desenvolupen bones pràctiques, per treure el millor d'elles. Cal treballar en projectes integrals que requereixen esforços de totes les parts.
- Pel que fa a l'oferta de recursos i activitats en EA, cal fugir del mercantilisme i de les lleis del mercat

b) Sobre la manera d'implantar l'oferta als centres

• Criteris per triar

- El realment necessari és establir i proporcionar criteris perquè les persones que trien sàpiguin què i per què trien. Hi ha criteris temàtics i també criteris referits a valors.
- El primer motor en la generació de la demanda de recursos han de ser els alumnes, tot i que aquests requereixen una orientació en aquest aspecte per part del professorat.
- Sovint els centres actuen com a consumidors de recursos (*"el catàleg de Carrefour"*) que s'utilitzen sense una visió global i un criteri clar.
- És necessari que l'escola sigui més creativa. Aquesta falta de creativitat facilita el consum impulsiu de recursos externs.
- És necessari un assessorament efectiu i de qualitat als programes i activitats d'EA als centres educatius
- El desenvolupament de programes ambiciosos d'EA requereix una implicació del claustre.
- Cal donar protagonisme als alumnes en la selecció de temes i en el disseny d'activitats.
- L'escola ha d'elaborar el seu model educatiu ambiental a partir de la temàtica de la realitat; i els recursos s'han d'agafar en funció del model.

• Estratègies

- Hi ha el perill que, segons com s'entengui el plantejament, s'unifiqui excessivament l'activitat dels centres, perdent-se la necessària adaptació al context i a les necessitats concretes.
- És necessari adoptar grans acords globals, ja que, en general, és molt baix el nivell d'interdisciplinarietat als centres, especialment a secundària.
- La pretesa introducció de continguts d'economia a l'escola ha de veure's de forma molt crítica, ja que el model econòmic condiciona la relació amb el medi ambient i els recursos.
- Cal proposar programes d'activitats d'EA adreçades a grups d'adults.
- La definició del model de ciutadania ambientalment educada, d'un itinerari educatiu adient dins l'ensenyament obligatori, i la selecció adient de recursos i activitats corresponen a l'escola i són una tasca urgent, davant la gravetat de la crisi d'insostenibilitat en què ens trobem.
- Davant el previsible canvi que se'ns presenta (ja que la insostenibilitat del model actual és manifesta) l'escola hauria de treballar amb l'objectiu d'evitar que aquest nou model sigui un trauma per a les noves generacions. A més, hauria de capacitar l'alumnat per poder ser protagonista actiu d'aquests canvis. Els recursos que arriben als centres educatius i els que s'elaboren a la mateixa escola haurien de tenir present aquesta perspectiva.

• Implantacions innovadores

- L'estratègia de la xarxa social, utilitzada en la Xarxa Forestal, pot ajudar a transmetre i contagiar complicitats i sentiments per a la defensa dels espais forestals i per a la prevenció dels incendis.
- En el cas de la Xarxa Forestal, els missatges no parteixen dels educadors ambientals, sinó dels treballadors forestals, que poden comunicar els seus coneixements i sentiments, la passió, l'experiència directa.

c) Sobre l'Estratègia Balear d'Educació Ambiental

- A la UIB es proposen treballar a partir de la referència de l'Estratègia Balear d'Educació Ambiental. El principal dèficit és la participació, el que requereix a la vegada una bona estratègia de comunicació.
- És necessària una entitat, com ara l'SBEA, que funcioni de cara a coordinar esforços, recursos, formació, etc. Una referència podria ser la NAAEE (North American Association for Environmental Education: <http://www.naaee.org/>)
- Es considera necessari recuperar el Fòrum d'Educació ambiental de les Illes Balears com a àmbit ideal per tractar de forma continuada aquests temes.

- Determinats temes continuen essent marginals en l'EA a la nostra comunitat, tot i la seva evident importància: urbanisme, turisme, etc.

d) Formació de formadors

- La UIB ha de prendre iniciatives quant a l'ambientalització de la formació inicial del professorat.
- Cal incidir també en la formació en aquests aspectes dels equips directius dels centres.

e) Sobre la UIB

- Des de la UIB es percep una pèrdua progressiva de participació al llarg del procés educatiu, la qual seria màxima en arribar a la UIB.
- L'OGAS de la UIB segueix les iniciatives i experiències que es desenvolupen en altres àmbits (l'escola, els municipis, la Confederació de Rectors de les Universitats Espanyoles,...).